ELTA
Goethestrasse 16
© Pfullingen
Germany

Nr. 16 (127) 1 V. Vokietija, 1952.VIII.15

T U R I N Y S: 1. Lietuviai Laisvųjų Juristų Kongrese - 2. Vokietininkai reikalauja Klaipėdos kraštą prijungti prie Vokietijos - 3. Pasaulio Lietuvių Bendruomenėje - 4. Kaip dabar atrodo Latvijoje - 5. Estijoje stiprinamas sovietinimas - 6. Pavergtoje Tėvynėje - 7. Laisvojo pasaulio spaudos puslapiuose - 8. Iš mūsų veiksnių veiklos -.

LIETUVIAI LAISVŲJŲ JURISTŲ KONGRESE

Rugpjūčio pabaigoje Berlyne buvo susirinkę į tarptautinį Juristų Kongresą apie 130 iš viso laisvojo pasaulio (42 valstybių) atstovų, tarp jų visa eilė pasaulinio mąsto įžimybių. Kongresą iškilmingai atidarė vokiečių Laisvųjų Juristų tyrinėjamosios komisijos pirmininkas Dr. Theo Friedenau. Į prezidiumą buvo išrinkti: Kanados valstybės teismo rūmų pirm. J. T. Thornsonas, Pakistano vyriausio teismo pirm. Tyabji, šveicarų juristas Dr. E. Zellwegeris, Danijos aukšč. teismo gynėjas O. Rasmussenas ir pasižymėjęs brazilų teisininkas José Nabaco.

Vokiečių teisininkų kongrese dalyvavo 30,tremtinių - 20, iš lietuvių - tik Dr. A. Trimakas, kuris tam tikslui atskrido iš Amerikos,ir iš Vokietijos Dr. J. Sakalauskas. Posėdžių metu viena vieta buvo demonstratyviai palikta tuščia - ji buvo skirta vokiečių Laisvųjų Juristų tardomosios komisijos nariui Dr. W. Linzei, kurį bolševikai nesenai prieš tai pagrobę jėga nusivilko į Rytų zoną.

Kongresas visam laisvajam pasauliui pateikė įrodomąją medžiagą, įgalinančią spręsti, kiek bolševikai sava veiksmais pažeidžia JUNGT. TAUTŲ Žmogaus Teisių Deklaraciją. Išsamų pranešimą apie "teisę ir žmonių bendruomenę" skaitė Heidelbergo un-to prof. Fr. Darmstädteris, o Dr. T. Friedenau - apie teisinę situaciją Vokietijos Rytų zonoje, drauge būdingai bylojančią apie visą sovietinę "teisės sistemą" anapus geležinės uždangos. Kaip kad pažymėjo Ženevos un-to prof. J. Gravenas per spaudos konferenciją, juristai susirinko ne kaip kaltintojai, bet norėdami iš esmės ir nešališkai susipažinti su sovietine sistema. Tačiau, kaip vėliau iš akivaizdžių liudininkų parodymų ir rūpestingai surinktų duomenų pasirodė, to susipažinimo rezultatai buvo šiurpūs: gyvi bolševikinių darbų

Lietuvos Nacionalinė M.Mažvydo Biblioteka

liūdininkai paliudijo, kaip Sovietinėj zonoj pagal įsakymą keičiami teismo sprendimai, kokie Chemnitzo ir kt. MVD kalėjimuose vartojami kankinimai, kaip pravestas šnipinėjimas, prievartavimai ir visuotinis teroras, kuris dėl padidėjusios Sovietų agentų infiltracijos organizuotą gyventojų pasipriešinimą daro ten okupantams jau nebeįmanomą. Pavergtuose Rytų Europos kraštuose padėtis yra dar baisesnė. Apie ją nuodugniai kongreso dalyvius painformavo tų kraštų juristai tremtiniai, savo įrodymais papildydami kitų duomenis, kiek bolševikai savo veiksmais pažeidžia J.T. Žmogaus Teisių Deklaraciją. Kongresas nutarė sudaryti nuolatinę tyrinėjamąją komisiją, į kurią įeis ir vokiečių juristai, jos centras bus Haagoje. Antrą tokią tardom. komisiją sudarė tremtiniai juristai. Jos pirmininku išrinktas čekas Osusky. Kur ši komisija nuolatos įsikurs, dar nenustatyta.

Kongrese referatą skaitė ir Dr. A. Trimakas, ypač pavaizduodamas bolševistinimo padarinius Lietuvos Bemės ūkyje. Jo pranešimą taip pat paminėjo vokiečių spauda, pažymėdama, kad iš trijų milijonų lietuvių daugiau kaip 300.000 deportuotų. Net kolchozui, kad ir trumpą laiką palikti reikalingas spec. leidimas. Jį papildęs bulgaras Assenas Slavovas pabrėžė, kad į koncentracijos stovyklas jo tėvynėje sugrūsta 500.000 bulgarų, 4.500 advokatų neteko darbo, o likusieji 600 advokatų buvo jėga įjungti į Sofijoje sudarytą korporaciją. Kongresui referatą apie Lietuvos sovietizaciją sovietų įstatymais paruošė Dr. D. Krivickas iš Vašingtono, apie tą pačią raidą Latvijoje referavo latvių senat. Čakstė. Dr. A. Trimakas pasiūlė genocido reikalu rezoliuciją, būtent - kad visi kraštai ratifikuotų genocido konvenciją, ir kongresas ją priėmė. Lietuvių atstovai Dr. A. Trimakas ir Dr. J. Sakalauskas išsamiai apie kongreso darbus, eigą ir jo reikšmę painformavo keliais pranešimais per A. Balso spec. transliacijas kraštą ir plačiai pasaulyje išsisklaidžiusius mūsų tautiečius.

VOKIETININKAI REIKALAUJA KLAIPĖDOS KRAŠTĄ PRIJUNGTI PRIE VOKIETIJOS

Klaipėdos krašto vokiečiai rugpiūčio 2 ir 3 d. minėjo vokiškojo Klaipėdos miesto 700 m. įkūrimo sukaktį. Kad iškilmės būtų efektingesnės, šventė buvo sujungta su visoj Vokietijoj rugpiūčio 3 d. minėta "tėviškės diena". Jau prieš šventę vokiečių pabėgėlių laikraščiuose buvo plačiau atžymėta toji sukaktis, pažymint,

kad Klaipėdos kraštas esąs "amžiais vokiška žemė" ir kad vėl turi būti sujungta su Vokietija. "Die Stimme der Vertriebenen" per visas skiltis paskelbė, kad "Nemunas ir Saaras buvo ir bus vokiški", o "Klaipėdos miestas sudarė patippriešakinį vokiečių postovį Rytuose". Palyginti, kukliesnis ir nuosaikesnis pasirodė Rytprūsių vokiečių organas "Das Ostpreussenblatt" - kad ir įdėtame buv. Klaipėdos kr. direktorijos pirmininko, o dabar pabėgėlių reikalams ministerijoje valst. sekretoriaus Dr. O. Schreiberio pranešime "Klaipėda - Rytų Vokietijos likimas", mėginančiame duoti, žinoma, provokietinėmis akimis Klaipėdos krašto istoriją. Net ir per patį minėjimą Dr. Schreiberis įrodinėjo, kad "Klaipėdos kr. sienos išliko nepakitusios daugiau kaip 500 metų", kad "šiandien jos yra pastoviausios sienos Europoje" ir kad neabejojamą šio krašto pobūdį rodo ir tai, jog net po kryžiuočių pralaimėjimo 1410 m. per Žalgirio mūšį juos nugalėjęs priešas neįstengęs pagrįsti į tą kraštą jokių savo pretenzijų (?!). Užtat juo toliausiai nuėjo Klaipėdos kr. vokietininkų organas "Memeler Dampfboote", kuris ta proga išleistame spec. numeryje mėgino įrodinėti, kad Klaipėdos kraštas esąs vokiškas ir tik Vokietijai turės priklausyti ateityje. Pirmajame puslapyje įdėtas dokumento nuorašas, kaip svetimoje, jėga užimtoje žemėje nutariama steigti vokiškas Klaipėdos miestas.

Kitos antraštės skelbia: "Klaipėda niekad nepriklausė Lietuvai", ir įrodinėjama, esą, net ir Vytautas išsižadėjęs Klaipėdos krašto, kad "teisė turi likti teise", kad "mūsų teisės grąžinti mums mūsų senąsias tėviškes turi būti pareikštos aiškiai ir nedvejojamai - neatsižvelgiant į tai, ar iškilmėse dalyvaujančiam kuriam nors politikui tai patiks ar ne", kad "1923 m. sausio mėn. jėga nugalėjo teisę", o apačioj paaiškinama: "reikėjo 2.000 vyrų lietuviams išvyti, konstatavo anglai ir prancūzai. Bet tų vyrų nebuvo. Tuo būdu Santarvininkų valstybės kapituliavo prieš jų pačių sukurtą nykštuką valstybę Lietuvą. Dešinėje: Štai, kokie tie nugalėtojai (iš tikro nuotrauka parinkta tokia, kad sukilėlius pavaizduotų juo baisesnius. E.): Lietuvių kariuomenės daliniai, kuriuos kvaila lietuvių propaganda klastotai pavertė 'Klaipėdos krašto sukilėliais'. Brutoli jėga užgniaužė teisę" etc. Kad kur kitur pvz. tokia Olandija, Belgija ar Šveicarija, savo teritorija taip pat mažesnės už Lietuvą, būtų vadinamos "nykštukais", nerandama. Pridėtas taip pat kanclerio Adenauerio sveikinimas, kuriuo pareiškus

skausmą dėl klaipėdiškių tėviškės atplėšimo nuo Vokietijos, pasižadama daryti viską, kad būtų sudaryta jiems geresnė ir ramesnė ateitis į tėvų žemę.

Tačiau faktiškai tokio kovingumo ir tokių garsių pretenzijų reiškimo Klaipėdos kraštą vėl prijungti prie Vokietijos pačiame suvažiavime nebuvo. Iš atvykusių į suvažiavimą, mūsų žiniomis, nevienas, išlipęs Hamburgo centrinėj stoty, veltui žvalgėsi, ar nepamatys kur nors skelbimo, kur vyksta ta pabėgėlių spaudoj taip išgarsintoji "Tėviškės diena" ir "Klaipėdos miesto 700 m. sukaktuvių minėjimas". Net ir Dammtor stoties apylinkėj apie tai niekas nežinojo. Tik "Planten un Blomen" kasojo buvo jau paaiškinta, kur viskas vyksta. Iškilmės buvo pravestos un-te saliėje. Čia Klaipėdos krašto vokiečių pirm. R. Meyeris pažymėjo, kad vokiečiai pabėgėliai reikalauja tiktai įvykdyti tas teises, kurios sužymėtos Ištremtųjų Vokiečių Chartoj, būtent- kad jie, o ne kas kitas turi apspręsti Klaipėdos krašto likimą ir ateitį. Hamburgo vyr. burm. Brauer is pabrėžė Vokietijos Rytų nedalomumą. Kiek santūresnis pasirodė pabėgėlių reikalams min. Kaiserio vardu suvažiavusius sveikinęs valst. sekr. Dr. Fr. Thedieck. Jis įspėjo nesidaryti tuščių iliuzijų ir nedailinti padėties neraliomis spalvomis. Jo įsitikinimu, vokiečiai galės grįžti į atimtąsias iš jų sritis tik taikios politikos padedami ir su pilnu kt. Europos tautų pritarimu. Negalima esą, - kalbėjo jis, - užmiršti ir tų pokitimų, kurie yra per šį laiką įvykę, įsijungus ten naujiems žmonėms ir tuo būdu susiduriant su naujomis problemomis. Susirinkusiųjų vardu buvo perskaityta rezoliucija, kad laisvasis pasaulis įgalintų juos pačius apspręsti savo tėviškių likimą.

Apskritai, tenka pasakyti, kad Lietuva ir lietuviai nebuvo puolami, greičiau - nutylimi, bent neminimi. Vaizdas - kitoks, negu vokietininkę spaudoj. Pačios Meyerio ir Schreiberio kalbos buvo blankios, išskyrus nebent keletą stipresnių posakių Santarvininkų adresu. Daugumas kalbėtojų tiek per Klaipėdos sukakties, tiek per Tėviškės dienos minėjimus dėl dabartinės vokiečių tremtinių nelaimės daugiausia kaltino Staliną ir Roosveltą, bet nė vienu žodžiu neužsiminė apie Hitlerį ir jo kaltę. Net daugiau: pasirodo, kai kurie anksčiau buvę žymesni nacių parėigūnai vėl pradeda atkusti ir aiškiau viešumoj rodytis. Tai buvo matyti, kad ir per "didįjį Rytprūsių vakarą". Taigi, buv. naciai vėl stengiasi grįžti

į vadovaujančius veiksnius. Daugiau neapykantą "įsibrovėliams", bet ne krikščionišką meilę parodė kad ir per evangelikų pamaldas generalsuperintend. Obereigneris. Buvo stengtasi pavaizduoti, kad "vokiečiai yra skurdžiausi iš visų vergėų".

Tačiau tenka pabrėžti, jog toli gražu ne visi eina išvien su karingaisiais vokietininkais. Daugumas suvažiavusiųjų jokia politika nesidomėjo, o svarbiausia - norėjo pasimatyti, pasišnekėti apie šeimyninius reikalus etc. Ypač tarp senesnio amžiaus žmonių buvo nemaža ir tokių, kurie net į vokiečių suvažiavimą atvykę savo tarpe kalbėjo lietuviškai. Lietuvius šiltu žodžiu prisiminė išklimių metu taip pat Rytprūsių vokiečių vadas Dr. Gille, pareikšdamas jiems nuoširdžiausią padėką už 1945-47 m. Rytprūsių vokiečiams pabėgėliams suteiktą pagalbą. Ir vokiečių spaudoj, ypač didžiojoj, toli gražu nematyti to efekto, kurio tikėjosi iš šio minėjimo Klaipėdos krašto vokietininkai, nes kartą nutylėdami net kitų vokiečių pabėgėlių pareikštus apie lietuvius šiltus atsiliepimus.

Sukakties minėjimas dar kartą parodė, jog kai kuriuose vokiečiuose "Drang nach Osten" ir senoji kryžiuočių dvasia dar ir dabar nėra išblėsusi. Tai būdingai pavaizduoja kad ir tas faktas, jog Bremene - Osterholzo kapuose buvo ta proga Vokiečių Tėvynei Rytuose atminti pastatytas paminklas, kurį sudaro 8 metrų aukščio ąžuolinis kryžius, apsuptas jų žemių insignijomis. Jo papėdė padaryta iš smiltainių su senaisiais kryžiuočių ordeno ženklais. Dar daugiau: Frankfurte per Tėviškės dienos minėjimą buvo ypač smarkiai užsipulti čekoslovakų politikai, pirmoj eilėj - Ripka su Zenkliu, kurie pavadinti "nusikaltėliais", ir griežtai pareikšta protestas prieš pavergtųjų Rytų Europos kraštų tremtinių politikų kvietimą patarėjais sprendžiant Amerikai ir kt. Vakarų valstybėms Rytų Europos problemas. Kad prancūzų daliniai, 1923 m. turėję ginti Klaipėdą ir klaipėdiečių sukilėlių įveikti, vėliau už tai buvo degraduoti ir visiškai išbraukti iš prancūzų kariuomenės sąrašų, taip pat niekur nepaminėta.

Tilžės įkūrimo 400 m. sukakties minėti į Hamburgą rugpiūčio 9-10 dd. buvo suvažiavę apie 10.000 tilžiškių. Jie taip pat pareiškė savo pageidavimus, kad būtų kiek galint greičiau grąžinti į jų senąsias tėviškes.

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE

Argentinoje iškalmingai atidaryti Lietuvių Susivienijimui Argentinoje priklausą Dr. V. Kudirkos vardo namai. Juose šiuo metu yra didžiausia patiems lietuviams P. Amerikoje priklausanti salė. Rūmų įkurtuvėse dalyvavo apie 2.000 lietuvių. Ta proga gorą lietuvių vardą atžymėjo dienr. "Noticias", radijas El Mundo ir kt./ Liet. veikėjas Z. Juknevičius paskirtas Darbo ir Socialinio Aprūpinimo Ministerijos socialinės globos skyriaus inspektoriumi. Tai atsakingos pareigos./ "Laiko" leidėjai nutarė steigti "Laiko" spaustuvę, kuriai tikisi sūrinkti 500.000 pezų. Lietuviškamo kultūros centro Avellanedoje jau yra bažnyčia, mokykla ir salė.

Australijoje Liet. Kultūros Fondo dabartinę valdybą sudaro: pirm. V. Žemkalnis, vice-pirm. J. Meiliūnas, sekret. J. Valys, ižd. L. Barkus ir valdybos narys V. Raginis./ ALB krašto valdyba, norėdama padėti Vokietijoj esantiems mūsų tautiečiams, rugpiūčio ir rugsėjo mėnesiais vykdo visoj Australijoj drabužių, avalynės ir pinigų rinkliavą./ Gautosiomis žiniomis, "Mūsų Pastogę" nuo liepos 22 d. toliau leisti perėmė ALB krašto valdyba.

Belgijoje Liuvono un-tę komerc. inž. laipsniu baigė Pov. Povilaitis. Drauge studijavo aukštuosius finansų ir bankų mokslus, stud. metus vis baigdamas pažymiu 1. gerai. Belgijoj studijuoja dar keli kt. lietuviai. Belgijoj taip pat dirba kelios lietuvės seserys, kurios irgi padeda studijuojantiems. Atbėgusiems pro geležinę uždangą į Vakarus padėti JAV yra paskyrusios 4.300.000 dolerių. Jiems bus skiriama papildoma šalpa ir apmokama kelionė į emigruojant. Jų šalpos centrinė įstaiga yra Frankfurte. Balfo centrinė įstaiga Europoje tokius pabėgėlius registruoja tiek Belgijoj tiek kitur. Tikimasi, kad numatytomis 20.000 vizų, kurias Kanados emigr. įstaigos numato dar išduoti iki šių metų galo, taip pat galės pasinaudoti ir Belgijos lietuviai. Gautas patikinimas, kad JAV įstaigų sprendimai emigracijai į Kanadą neturės lemiamos reikšmės.

JAV - se pabaltiečiai rūpinasi sudaryti New Yorke pastovų politinį Baltų Vykdomąjį Komitetą, kuris atstovautų visiems pabaltiečiams. Taip pat norima pagyvinti savitarpio informacijos tarp visų 3 baltų tautų, kiekvienai apie kitą vis daugiau informuojant.

Dramos konkurso pasekmės: VLIKo Vykdomosios Tarybos Lietuvybės Išlaikymo Tarnybos scenos veikalo konkurso Jury Komisija, kurios sudarymas buvo patikėtas Lietuvių Rašytojų Draugijos Valdybai, 1952 m. liepos 24 d. apsvarsčiusi 14 atsiųstų veikalų, vienu balsu nusprendė, kad nė vienas iš jų neatitinka scenos veikalui taikomų meninių reikalavimų. Nors vienur kitur ir įžiūrėtą pragiedrulių, iš kurių autorių galima tikėtis kūrybinių laimėjimų, tačiau tos prošvaistės buvo per menkos, kad komisija būtų galėjusi jų autorius premijuoti. P.S. Komisija vokų neatplėšė. (pas.) Leonardas Šimutis, Julius Kaupas, Antanas Rūkas, J. Augustaitytė-Vaičiūnienė, Jurgis Blekaitis./ JAV-se ruošiama spalvota filma apie Lietuvos pašto ženklus, kuri tuo būdu perduos Lietuvos praeitį ir Nepriklausomybės laikų žymesniuosius įvykius. Filmuotojas K. Motuzas tuo reikalu palaiko ryšį su filatelistų dr-ja "Lietuva" Čikagoje./ Lietuvių Broktone rugsėjo 7-13 d. ruošiama 16-ji iš eilės lietuvių liaudies paroda, kurios įrengti pakviestas dail. A.Tamošaitis.

JAV-se numatoma dail. V.K.Jonyno padaryto ženklelio "Stop Genocido" paskleisti daugiau kaip vieną milijoną. Norima taip pat išplėsti genocido parodą ir skelbti pasaulio viešumai dokumentus, akivaizdžiai įrodančius Lietuvoje vykdomąją tautžudybę./ Pat.Liet. Grupė yra pasiryžusi reaguoti dėl visų netikslumų, įdėtų įvairiuose svetimomis kalbomis ir svetimuose kraštuose leidžiamuose žemėlapiuose, vadovėliuose ir šiaip leidiniuose; todėl tautiečiai, radę tokių leidinių, kur būtų kas klaidingai apie Lietuvą paskelbta, prašomi apie tai tuč tuojau parašyti PL Grupei (adresu: 16 W. 158 St New York 19, N.Y., Lithuanian Consultative PANEL)./ Liet. Teisininkų Dr-ja išleido naują "Lietuvos Teisininkų" numerį./ SLA met. suvažiavime svarbias kalbas pasakė Dr. P. Grigaitis ir J. Audėnas. Ta proga buvo taip pat pavaizduota, kiek SLA yra prisidėjusi prie Lietuvos išlaisvinimo. SLA sutelktas kapitalas siekia apie 3 mil. dolerių, o narių skaičius apie 15.000. Į vyr. vadovybę atėjo 2 nauji asmenys: pirm. adv. Kalinauskas ir iždo glob. A. Devenienė. Pasinaudodami SLA seimu, be to, savo konferencijas buvo sukvietę sandariečiai ir Amerikos lietuviai socialdemokratai; šių konferencijoj pagrindiniai kalbėtojai buvo Dr. P. Grigaitis ir K. Bielinis. Į naują Sandaros vadovybę išrinkti: pirm. St. Gegužis, vice-pirm. Al. Čaplikas, iždo P. Grybienė, sekret. F. Motuza. Konferavo ir Ameri-

kos Lietuvių Taryba./ 32-ie iš eilės katalikų kongresas šaukiamas rugsėjo gale. Jame bus pagerbtas vysk. Mot. Valančius./ I naują LRKSA vadovybę išrinkti: kun. J. Baltaševičius - dvasios vadas, L. Šimutis - pirmininkas, J. Grigalius - vicepirmininkas, V. Kvetkus - sekretorius, P. Krasauskas - iždininkas, V. Abromaitis ir L. Žemaitis - iždo globėjai, Dr. M. Christian - daktaras kvotėjas ir M. Zujus - "Garso" redaktorius. Pats kard. Stritch įteikė "Draugo" redaktoriui L. Šimučiui ir Ign. Sakalui žymenis "Pro Ecclesia" i kuriais jie buvo apdovanoti./ Vašingtono rugpiūčio 8-15 d. posėdžiavo tarptaut. geografų kongresas. Iš lietuvių jame dalyvavo prof. K. Pakštas ir Dr. V. Viliamas./ Newarko lietuviai nutarė įsigyti kultūros namus, kur bus jų organizuoto veikimo centras./ Balfo didžiajam vajui rudenį New Yorke pravesti 23 draugijų atstovai ir atskiri veikėjai pirmininku pakvietė op. solistą A. Brazį.

Anglijoje per lėktuvo katastrofą žuvusio drauge su Kt. Ll lakūnų bombonešio vado JAV aviac. kapt. A. Venckaus palaikai iškilmingai palaidoti Čikagoje./ JAV-se dienr. "Providence Journal" įdėjo pasikalbėjimą su M. Mackevičiūte, konkurse iš 250 mokinių laimėjusią pirmąją premiją - ir už pažangumą moksle apdovanota "Antony medal"./ JAV-se pabėgęs iš darbo stovyklos Lietuvoje K. Bobertas, norš teisinui ir neradus nieko inkriminuojančio, betgi negauna laisvai apsigyventi. Reikalaujama 3.000 dolerių užstato.

Per II Šiaurės Amerikos liet. sporto žaidynes Cleevlando lietuviai sportininkai gražiai rekomendavosi visose srityse. 60 m. bėgime Elv. Šikšniūtė pastatė naują Lietuvos rekordą. Ji ir J. Juodvalkytė, kita pasižymėjusi sportininkė, dalyvavo taip pat JAV lengvosios atletikos varžybose.

K a n a d o j e vykusioje Tarpt. Raud. Kryžiaus konferencijoje bolševikai išnaudojo visas progas savo propagandai, per kurią dergė Vakarus, kaltino juos vartojant Korėjoj bakteriolog. karo priemones, bet atsisakė įsileisti tarptaut. R. Kryžiaus delegaciją įvykių ištirti vietoje, galiausiai net apskelbė, kad iš Vokietijos negrąžinti Sovietų piliečių vaikai (našlaičiai), kurie "grobiami" ir "jėga gabenami" į JAV. Pavyzdžiais buvo minimi ir lietuviai. Pavergtų Rytų ir Vid. Europos tautų vardu konferencijai buvo įteiktas apie Raud. Kryžiaus tikrąją padėtį kraštuose už geležinės uždangos.

uždangos bendras ogzilų memorandumas, kurį iš lietuvių pusės pasirašė L. Raud. Kryžiaus pirm. J. Norkaitis ir valdybos narys V. Sidzikauskas. Nutarta kitą suvažiavimą sukviesti po 4 metų Indijoje./ Kanados šachmatų federacija rūpinasi surinkti apie 900 dolerių, reikalingų jų šalies siunčiamo čempijono P. Vaitonio į pasaulines šachmatų pirmenybes Švedijoje kelionės išlaidoms apmokėti. Pirmenybės prasidės rugsėjo 15 d.

N. Zelandijoje LB krašto taryba išrinko krašto valdybą, kuri taip pasiskirstė pareigomis: Dr. A. Butkus - pirmininkas, Br. Kuzma - vicepirmininkas, Vl. Butkienė - "N.Zelandijos Lietuvio" redaktorė, St. Jurkėnas - sekretorius, Vl. Skridulaitis - iždininkas ir T. Fondo įgaliotinis, atstovu į Pasaulio Lietuvių Seimą išrinktas Dr. A. Butkus. Valdybos adresas: A.Butkus, Invercagill P.O., New Zeland. N. Zelandijos LB atstovų suvažiavimas, priėmęs LB santvarkos statutą ir išrinkęs vykd. organus, atsiuntė per VLIKo Pirm. visam VLIKui nuoširdžius sveikinimus, pažymėdamas, kad džiaugiasi lietuviškųjų veiksnių pasiektais laimėjimais Tėvynės laisvinimo darbe ir tikisi, jog šis kilnus darbas bus tikrai vainikuotas visų lietuvių idealu - laisva ir demokratine Lietuva. Patys N. Zelandijos lietuviai pasižada ir toliau darniai sugyventi, ugdyti jaunime tarpe gilų lietuviškumo jausmą, populiarinti Lietuvos vardą tarp zelandiečių ir visomis išgalėmis prisidėti prie Lietuvos išlaisvinimo.

Prancūzijoje buvo pranešta prancūzų ir kt. spaudai duotas prancūzų k. komunikatas apie Londone vykusius Pabaltijo diplomatų ir Lietuvos diplomatinių misijų šefų posėdžius, taip pat VLIKo delegacijos ir Lietuvos diplomatinių atstovų pasitarimus, pažymint, kad lietuviai savo veikloje realizuoja vienybę.

Suomijoje Helsinkio sporto olimpijadoje dalyvavo ir lietuvių sportininkų. Su Urugvajaus krepšinio komanda buvo nuvykęs V. Ceslinkas, tenykštės Liet. Kultūros Draugijos sekretorius, taip pat dalyvavo lietuvių ir su Venecuelos krepšinio komanda. Su sovietų krepšinio komanda, įjungti į ją, dalyvavo kaip treneris V. Kulakauskas, o kaip žaidėjai J. Lagūnavičius, St. Sutautas ir Butkus. Paryžiuje dalyvavę lietuviai krepšininkai buvo visur NKVD lydimi, ir su jais kiti lietuviai negalėjo susitikti, užtat bent palydėjo Tautos Himno garsais. Griežtoj priežiūroj jie buvo laikomi ir Helsinkyje. Kauniečių boksininką Sočiką,

Sov. Sąjungos bokso čempioną, P. Afrikos meisteris partiesė nokautu pirmąją minutę. Sovietai šioj olimpijadoj buvo pasiryžę žūt būt laimėti pirmąją vietą ir tuo parodyti pasauliui, ko verta "sovietinė fiz. kultūra". Tiems visiems pasiruošimams išleido net 4 milijardus rublių ir buvo tikri ją laimėsią. Tačiau laimėjo amerikiečiai. Rusams 2-ją vietą krepšinyje iškovojo lietuviai, estai ir gruzinai. Iš šios olimpijados pabėgo vienas rumunų delegacijos narys, jų šaudymo čempionas, kurį draugai norėjo jėga "sugrąžinti", bet nepavyko.

U r u g v a j u s. Vienamo iš pačių svarbiausių Urugvajaus sostinės kultūros židinių - Ateneo de Montevideo, kurio tikslai yra kultūros skleidimas ir demokratybės idealų gynymas, liepos 26 d. buvo surengta reikšminga paskaita apie Lietuvą. Prelegentas P.J. Martinez Bersetsche, jau eilė metų kolonijos lietuviams pažįstamas kaip nuoširdus Lietuvos draugas ir Kult. Dem. Urugvajiečių Lietuvių Sąjungos pirmininkas, paskaitos šūkiu pasirinko: "Lietuva kentėdama atsikovos sau nepriklausomybę". Pristatydamas paskaitininką kupinai klausytojų salei, min. Dr. K. Graužinis pastebėjo, kad nors p. Martinez Bersetsche niekad Lietuvoje nebuvo, bet pažįsta ją iš knygų, fotografijų ir draugų lietuvių pasakojimų. Kai mūsų troškimai įvyks, šis kenčiančios ir kovojančios Lietuvos nuoširdus bičiulis bus labai mielas ten svečias ir apie mūsų tėvynę galės kalbėti jau tiesiai paties išgyventais įspūdžiais.

Savo pusantros valandos trukusioje paskaitoje prelegentas gyvai ir simpatingai iškėlė didinguosius Lietuvos istorijos bruožus, senąją mūsų tautos kultūrą, papročius, religiją. Įsivaizduodamas vaikščiojąs po Lietuvos miškus ir laukus, po Vilnių ir Kauną, regįs Baltijos pamarį ir Nemuną, jis susižavėjęs vaizdavo tos tolimos šalies gamtos grožį ir jos senų miestų įdomybes. Primindamas dabartinę Lietuvos tragėdiją, ypač plačiai kalbėjo apie partizanų kovas ir jų herojizmą. Jų kovos turi gilią prasmę visam laisvę mylinčiam pasauliui, nes Lietuvos likimas bus ir visų jos kaimynų likimas. Likiminėj kovoj materialinių jėgų persvara nėra svarbiausia: svarbiau, kokia dvasia, kokie idealai kovotojams šviečia. Lietuvių byla yra šventa, jų kovotojų ryžtas valingas, jų pusėje demokratinio pasaulio parama, todėl ir ateities kelias yra aiškus ir viltingas. Tokius prelegento įsitikinimus palydėjo gyvas klau-

sytojų pritarimas: Viva Lituania- Tegyvuoja Lietuva! Paskui buvo rodomi šviečiamieji paveikslai iš Lietuvos istorijos, gamtos ir moderniosios Lietuvos. Juos rodė kun. Vl. Mikalauskas, ispaniškai aiškino stud. Vaštakas. Paskaitą paruošti ir išgarsinti padėjo daugiausia Alianza Cultural Democratica Uruguayo-Lituano sekretorius Alb. Gumbaragis.

Paskaitą domėjosi ir Urugvajaus užs. reik. ministerija, o pats užs. reik. ministeris atsiuntė į ją savo atstovą aukštą pareigūną p. Mendez Rivas. Tarp dalyvių buvo matyti diplomat. korpo atstovų ir kitų žymių urugvajiečių, kurie greta Lietuvos ministerio buvo pakviesti į garbės prezidiumą. Sostinės dienraščiai ir radijas plačiai paskaitą išgarsino, o kai kurie įsidėjo ir nuotraukas. Gražus patarnavimas Lietuvos informacinei propagandai.

V o k i e t i j o j e Balfo senajam įgaliotiniui Pr.Zundei, pasitraukus iš eitųjų pareigų, Balfo įgaliotinio Vokietijoje pareigas perimti buvo pavesta teisin. Iz. Rugieniui. Balfo centrinė įstaiga iš Hanoverio perkelta į Münchenį. Dabar visais Balfo reikalais reikia kreiptis į Balfo įstaigą šiuo adresu: 13b/ München, Pienzenuerstr. 15, Room 20. Pr. Zundė savo įteiktame Balfo centrui pasitraukimo rašte, be kita ko, pažymėjo, kad jis negali daugiau bendradarbiauti Balfe, jei Balfo pirmininko pareiškimais bendruomenė prilyginama partijai ar kokiai profesinei organizacijai ir daromi tokie Balfo patvarkymai, kurie aiškiai prieštarauja bendruomenės santvarkai ir neigiamai veikia į jos susiklausymą bei moralę. Toliau p. Zundė pažymi, kad visų mūsų organizacijų, kurioje srityje jos bedirbtų, pastangos ir vaikla turi būti sudorintos, nes visos jos privalo dirbti vienam tikslui - atkelti kuo plačiau vartus į Tėvynę sveikiems dvasia ir kūnu jos vaikams. Balfui pakeitus savo gėrybių padalinimo tvarką, jo pirmininko nurodymu jos bus dalinamos neatsižvelgiant į tai, ar kas priklauso Lietuvių Bendruomenei, ar ne. Ryšium su tuo PLB Vokietijos krašto valdyba išleido tokį paaiškinimą: "PLB Vokietijos krašto valdyba nemano, kad lietuvių bendruomenės narių tarpe būtų daug tokių, kurie bendruomenei priklausytų tik dėl to, kad pasinaudotų Balfo dalinamomis gėrybėmis. Todėl susipratusius tautiečius, kurie lietuviškai bendruomenei priklauso žinodami, kad mūsų visų jėga ir gero lietuvių vardo išlaikymas svetimtaučių akyse glūdi mūsų organizuotume, krašto valdyba kviečia parodyti savo sąmoningumą ir toliau dar dau-

giau remti lietuvišką bendruomenę. Pasirodykime ir savo broliams tautiečiams USA, ir kitur pasaulyje išsisklaidžiusiems, kurie juk ir yra Balfo ir kitų delinamų gėrybių aukotojai, kad jie šelpia ne kokias nors dvasines menkystes, bet tokius pat tikrus lietuvius, kokie jie ir patys yra ir ko iš mūsų laukia. PLB krašto valdyba iš savo pusės padarė viską, ką galėjo, gindama lietuvių teises Vokietijoje ir atstovaudama jiems, ir tikisi, kad nepoilgo išrinktoji naujoji valdyba su dar didesniu uolumu ir pasišventimu šį svarbų darbą toliau tęs.

Naujai išrinktos Vokietijos krašto tarybos suvažiavimas numatytas Hanoveryje rugpiūčio 25-26 d. Rinkimuos buvo išstatyti 52 kandidatai. Į jį taip pat vyks VLIKo atstovai./ Paskiausiai prie Stuttgarto radiofono vykstančiose pavergtų Rytų tautų atstovų diskusijose paskaitą apie bulgarus ir jų išsilaisvinimą skaitė adv. M. Balzamovas, bulgarų Tarybos už Suvienytą Europą vicepirmininkas. Drauge buvo nušviesti bulgarų santykiai su panslavizmu, išsklaidant visokias nuomones, esą, bulgarai buvo ištisus dešimtmečius sąmoningai prisidėję prie panslavistinės minties skleidimo. Prelegentas įrodinėjo, kad taip faktiškai nėra ir nebuvo. Pats prelegentas yra grįžęs iš Bulgarijos tik 1948 m. ir pažįsta gerai bulgarų nuotaikas, būtent - ką jie galvoja apie bulgarų santykius su rusais ir Europos vienybę. Pranešėjo pareiškimu, Bulgarijoje jau šiandien dėl rusų veiklos ir iš rusų jų tautai kylančio pavojaus yra susidaręs gilus įsitikinimas, kad joi kas šiandien keltų mintį atstatyti visišką Bulgarijos suverenumą, tai bulgaruose sutiktų didelių įtarinėjimų. Bulgarų visuomenė,kalbėtojo pareiškimu, yra įsitikinusi, kad vienintelė reali išeitis ateity yra sąmoningai ir sąžiningai prisidėti prie Europos Unijos. Bulgarai, prelegento tikinimu, prisidėtų 100 proc. Tokia mintis - Rytų Europai įsilieti į būsimąją Europos federaciją - ar tik ne pirmą kartą taip besąlyginai propaguojama. Iš lietuvių diskusijose dalyvavo VT narys M. Brakas. Kitą kartą skaityti pranešimo apie dabartinę religinę padėtį Vengrijoje buvo pakviestas lenkų dek. Janosz.

Lübecke mirė 60 metų sulaukęs Martyno Jankaus vyr. sūnus Martynas Jankus./ Lietuvių Vasario 16 d. gimnaziją pasižadėjo paremti ir J. Tautų komisaras./ Tarp Haidelbergo ir Würzburgo, Odenwaldo, Liet. Sielovados rūpesčiu buvo suruošta 3 savaitės trukusi jaunimo stovykla, kurioje dalyvavo 72 tiek katalikų, tiek evangelikų tiky-

bos vaikai, tarp kurių buvo ir tokių, kurie jau silpnai lietuviškai šnekėjo. Visi buvo iš pietų Vokietijos, daugiausia iš Memmingeno. Vadovavo kunigai Jankauskas, Bunga ir Grabys, mergaitėms p. Damijonaitienė. Stovyklautojai buvo mokomi lietuvių k., dainų ir giesmių apie tėvynės meilę ir kt. Atsisveikant buvo suruoštas įspūdingas laužas. Skautai šią metinę savo stovyklą pravedė šūkiu "Tau, Tėvyne".

Vokiečių kat. jaunimo centre Altenberge įvyko tarp. kat. mergaičių studijų savaitė, kurioje dalyvavo 7 tautų atstovės, tarp jų ir lietuvė stud. U. Karvelytė. Savaitės tema buvo: "Mergaitė šių dienų spaudoje, literatūroje, filmoje, poezijoje." Be šiais klausimais referatų, vyko ir visa eilė diskusijų, kurių metu U. Karvelytė iškėlė lietuvės rašytojos M. Pečkauskaitės veikalus "Senam dvare" ir "Mergaitės kelias". Visos savaitės dalyvės pripažino tų knygų turinio vertę, atvaizduojančią šviesią ir teigiamą mergaitę, priešingai, negu tai daro daugumas rašytojų, iškeldami tik jų tamsiąsias puses. Kūrinys "Senam dvare" buvo tinkamai atžymėtas per motinoms skirtą kongresą Paryžiuje už gražų motinos ir jos šeimos atvaizdavimą.

SPAUSDINTO ŽODŽIO BARE.

"Australijos Lietuvis" išleido jau ketvirtą lietuvišką knygą - tai K. Pažėraitės "Nusidėjėlė". Dabar renkamas Vyt. Žemkalnio "Kudirkos sąjūdis". Liet. Knygos Klubas Čikagoje išleido H. Nagio "Saulės laikrodžius", "Žiburiai" - V. Kastyčio "Kolektyvinę prausyklą", Vokietijos krašto valdyba - naują atsarg. pulk. J. Petruičio "Kaip jie mus sušaudė" leidimą. A. Baronas parašė ir šįmet išleis savo naują romaną. Pasaulinės literatūros leksikono "Die Weltliteratur" lietuviškojo skyriaus redaguoti pakviestas Freiburge gyvenąs prof. A. Maceina. Minimąją enciklopediją leidžia brolių Hollinecků leidykla Vienoje. Prof. A. Maceina, be bendros apžvalgos, gaus dar parašyti apie 20 lietuvių rašytojų skyrium. Enciklopedijos bus 4 tomai, K-M dabar jau spausdinama, vėliau eis ir kiti. Visus rankraščius turi įteikti iki šių metų galo. Vienas iš žymiausių vokiečių žurnalų, "Stimmen der Zeit", įdėjo šiltą atsiliepimą apie Jurgio Jankaus išleistą vokiškai "Velnio balą", rekomenduodamas ją jaunimui kaip gerą veikalą, parašytą ir gerai psichologiškai, ir meniškai stiprų. Drauge duota autoriaus biografija, pažymint,

kad jis yra lietuvis ir kad minimasis dalykas yra iš lietuvių kalbos išverstas į vokiečių. "Osteuropa" žurnalui, leidžiamas Stuttgarte, Dr. Hellmannas parašė straipsnį apie lietuvių susiorganizavimą tremty. Jis taip pat ruošia medžiagą apie Lietuvą dviejų tomų veikalui apie Sovietų okupuotus Rytų Europos kraštus.

Lietuvių knygų ir laikraščių leidimas. Per pirmąjį šių metų pusmetį Lietuvių Bibliografinė Tarnyba suregistravo visame laisvajame pasaulyje 82 išleistas liet. knygas. Pirmauja JAV, čia išleista 66 knygos, Vokietijoje pasirodė tiktai 6, Kanadoje ir Australijoje po 2, Anglijoje, Argentinoje, Brazilijoje, Italijoje, Prancūzijoje ir Venecueloje - po 1. Bet per antrą pusmetį knygų greičiausiai pasirodys dar daugiau, kaip tai būdavo ir anksčiau, pvz. 1951 m. per pirmąjį pusmetį buvo išleistos 43 knygos, o per antrąjį - jau 121. Pereitais metais per pirmąjį pusmetį buvo pradėta leisti 14 naujų periodinių leidinių, šiemet tiktai 8, kurių stambesnieji - savaitraščiai "Rytas" ir "Atspindžiai" - leidžiami JAV-se. Iš 82 išleistų knygų 19 priklauso bendrybių skyriui (bibliografija, kalendoriai, žinynai, vaikų knygos), literatūros skyriuje turime 18 knygų, religinių - 13 (10 katalikų ir 3 evangelikų), meno srityje 10, socialinių mokslų - 7, biografijų ir atsiminimų skyriuje irgi 7, kalbotyros 2, taikomųjų mokslų 2, geografijos ir kelionių skyriuje 2, istorijos - 1, filosofijos ir etikos - 1, grieztųjų mokslų skyriuje leidinių nepasirodė. Reikšmingas smarkus knygų leidimo mažėjimas Vokietijoje. Dar 1949 m., kai prasidėjo masinis tremtinių vykimas iš Vokietijos į kitus kraštus, buvo išleista 80 knygų ir brošiūrų, 1950 m. - dar 44, o 1951 m. tiktai 25.

Spaudiniai mūsų mokslo istaigose. Daugelis leidėjų, ypač laikraščių ir žurnalų, paklausė pr. metais paskelbtų spaudoje iš pradžių Amerikos Lietuvių Tarybos, vėliau VLIKo atsišaukimų ir patarimo, kad visi leidėjai siuntinėtų savo leidinius Liet. Bibliografinei Tarnybai. (Lithanian Bibliographic Service, 602 Harvey Street, Danville, Ill, USA) ir Lietuvių Bibliografiniam Archyvui (Dr. jur. A. Gerutis, Bern, Karl Spittelerstr. 22, Schweiz-Suisse). Šiuo metu Liet. Bibliograf. Tarnyba gauna not 79 laikraščius ir žurnalus, o tat įgalina vesti periodinių leidinių straipsnių kartoteką, kurios duomenys kieks sutrumpinus skelbiami VLIKo leidžiamoje "Knygų Lentynoje", Liet. Bibliograf. Tarnybos biuletenyje. Visus surinktus leidinius tarnyba nemokamai perduoda Pasaulio Lietuvių Archyvui

(2601 West Marquette Road, Chicago 29, Ill, USA). Tuo tarpu iš surinktų nuo 1949 rudens leidinių perduota apie 20 proc., iš viso 2021 spaudinys (knygos ir laikraščių numeriai). Jei tektų tuos leidinius pirkti knygynuose ir prenumeruoti, tai reiktų sumokėti 532 dol. 23 cent. Tai nemažas leidėjų ir atskirų autorių patarnavimas bibliografiniam lietuvių mokslui.

1945-1949 metų lietuvių literatūros bibliografija skelbiama dabar "Knygų Lentynoje". Iš viso per tuos metus tremtyje, daugiausia Vokietijoje, buvo išleista daugiau kaip du šimtai knygų ir brošiūrų. Prie kiekvienos knygos nurodomos ir recenzijos apie ją. Bibliografija sudaryta bibliografo A. Ružancovo, kai kurios knygos aprašytos Liet. Bibl. Tarnybos korespondentų dipl. ekon. Br. Kviklio ir kt. Liet. Bibliogr. Tarnyba kreipėsi į LE Pat. Liet. Grupę, prašydama padėti jai susisiekti su kitų pavergtų kraštų bibliografais laisvajame pasaulyje. Manoma iškelti susivienijimo reikalą ir suorganizuoti bibliogr. biurą, panašiai, kaip veikė nuo 1931 m. Baltų bibliogr. biuras, įsteigtas Estijos, Latvijos ir Lietuvos Bibliotekininkų Draugijų suvažiavime.

Lietuvių bibliografinis biuletenis kitataučių bibliotekose ir bibliograf. institutuose branginamas. Nemaža įstaigų paprašė parūpinti joms ir senesnių metų komplektus, kai "Knygų Lentyna" buvo dar rotatorium ar šapirografu spausdinama. Iš mūsų mokslininkų, kurie buvo paprašyti nurodyti kitataučių mokslines įstaigas, kurioms būtų naudinga siuntinėti biuletenį, atsiliepė prof. V. Stanka (JAV), prof. P.V. Raulinaitis (Australija) ir kiti.

IŠ MŪSŲ KAIMYNŲ VEIKLOS.

Ir latviai susirūpinę sudaryti panašią, kokią kad lietuviai jau turi, būtent - PLB, centrinę or-ją, kuri apimtų po visą pasaulį išblaškytus latvius. Birželio pabaigoj New Yorke įvykęs JAV latvių visuot. suvažiavimas tai minčiai pritarė ir nutarė imtis konkrečių žygių. Jų Pat. Grupė prie IE Komiteto projektuoja taip pat leisti savo organą. Latviai Bostone už 20.000 dolerių įsitaisė nuosavus nemus.

Vokietijoje pasirodė estų estiškai leidžiamas laikraštis "Voitleja", jų "Laisvės kovotojų" tuo pačiu vardu pavadintas organas. Leidžiamas Etlingene, Badene, 8 puslapių, didelio formato. Daro gerą įspūdį. Jo redakcijoje dirba lietuvių bičiulis pulk. Ja-

kobsonas ir kt. Priedo pridėta vokiečių k. paruoštas žemėlapis apie darbo vergų stovyklas Sov. Sąjungoje. Pirmajame numeryje įdėtas įdomus pulk. Jakobsono, buv. Estų karo atstovo Berlyne, straipsnis, kodėl Stalinas delsia pulti Vak. Europą. Pagrindiniu motyvu nurodomas tas, kad Sovietai dar nesuvirškino tų tautų ir plotų, kuriuos yra užgrobę. Toliau įrodinėjama, kad faktiškai Vak. Europos likimas bus Vokietijos rankose. Dėl to galima suprasti, kodėl eina dėl jos tokios kietos varžybos. Be to, raudonasis štabas žino, jog naujajame kare nebus taip, kaip kad kariaujant su Hitleriu: rusiškoji mėška bus badoma iš įvairių pusių ir daugelio ieškų. Tai bus daugiafrontis karas. Laikraštis duoda ypač daug medžiagos iš estų gyvenimo emigracijoje ir bendros veiklos su lietuviais bei latviais, taip pat žinių iš tėvynės, kuri padalinta į kelias draudžiamąsias zonas. Estų Tautinė Taryba paruošė ir anglų k. išleido Estų ekonominio atstatymo planą, kai jie bus išlaisvinti. Jame surinkti visų ekonominių sričių osminiai duomenys.

Gudų leidinių tremtyje bibliografija apima 1945-1950 m. laikotarpį. Ją sudarė Gudų Bibliografinės Tarnybos vadovas M. Pankou, kuris palaiko glaudžius ryšius su mūsų bibliogr. tarnyba. (abu tarnybų vadovai vienos tautybės: p. Pankou - Latvijos gudas, o Ružaniec Ružancovas - Lietuvos gudas). Knygą išleido Skarynos vardo Kriviičių (Gudų) mokslo draugija New Yorke, padedama Hartfordo un-to. Knyga apima 437 leidinius. New Yorke jau pora metų veikia minimoji draugija, kuriai vadovauja Dr. J. Stankevičius. Draugija leidžia žurnalą "Vieda", kuriame daugiausia rašoma istorinėmis ir kalbinėmis temomis. Dabar Madride, Ispanijoje, įsteigtas Leono Sapiegos vardo Albaruthenicos (Bielarusaviedy) institutas. Instituto prezidentas yra kunigaikštis Lascaris Comneno, gen. sekr. U. Ryžy-Ryski. Vokiečių-Ukrainiečių Draugija, su kuria glaudžiai bendradarbiauja Laisvoji Ukrainiečių Mokslų Akademija Münchene, leidžia vokiečių k. meno ir kultūros žurnalą "Ukraina praeity ir dabar". Jame ypač iškeliamos tos vertybės, kuriomis ukrainiečiai gali užimponuoti laisvajame Vakarų pasauly. Münchene jie turi leidyklą "Ukraina" ir leidžia "Ukrainiečių žurnalą", kuris ypač daug duoda žinių apie ukrainiečių karių gyvenimą ir jų išsilaisvinimo kovas.

Lenkų emigrantų centrinis organas, leidžiamas Londone anglų k., "Polish Affairs", kalbėdamas apie Lenkjos ateitį, pažymi, kad ir joje žymų vaidmenį vaidins religija; nors kunigams keliamos bylos už

pogrindžio rėmimą nesibaigia. Kom. partijos oficiozinio "Trybuna Ludu" užsipuolimai katalikų, o ypač jų arkiv. Wiszynskio, stiprėja. Tačiau "P. Affairs" pabrėžia, kad, nepaisant visokių persekiojimų, Lenkija ir katalikybė buvo ir pasiliks galinga moralinė jėga, už kurią milijonai tautiečių yra pasiryžę guldyti savo galvas, tik klausimas, ar bolševikams nepavyks susprogdinti jų vienybę, juo labiau, kad episkopatas negali oficialiai remti pogrindžio. O tam tikslui pastangų iš bolševikų pusės vis gausėja.

KAIP DABAR ATRODO LATVIJOJE.

Per Gotlandą į Švediją pabėgę penki latvių žvejai, kurių du gimę Lietuvoje; Palangoj ir Šventojoj, papasakojo, kad penktasis iš eilės visoj Sov. Sąjungoj ir į ją inkorporuotuose kraštuose prekių atpiginimas, kurį taip garsina Sovietų propaganda, faktiškai į kainas žymiau neatsiliepė. Žmonės neturi pinigų, nemaža prekių trūksta, užtat netrūksta degtinės.- ja norima kraštą nugirdyti. Produktų kainos - panašios kaip Lietuvoje: 1 kg. mėsos kaštuoja 18-25 rublių, 1 kg cukraus - 10-20, 1 kg. sviesto - 35-45, margarino-25, batai - 350, dviratis - 800, radijo aparatas - 700-1.700, žieminis paltas - 1.200.

Karinę tarnybą (nuo 2 iki 5 metų) turi atlikti, kaip caro lai kais, Rusijoje. Vidutiniškai tarnauti tenka trejus metus, karo laivyne - 6, aviacijoje - 7 metus. Tačiau latviai į aviaciją nepriimami. Kiti su sovietiniais daliniais stovi Lenkijoje, Sibire ar net Vokietijoje. Liepoja su 75.000 gyventojų jau 1945 m. paversta sovietine tvirtove. Nė vienas pilietis negali be spec. leidimo į ją atvykti, o visi į ją vedą keliai ir geležinkeliai griežtai kontroliuojami. Nuo 1951 m. likviduotas Liepojos civilinis uostas, caro laikas buvęs vienas iš žymiausių tranzitinių uostų. Tat kaip tik patvirtina tezę, kad Pabaltijo kraštai buvo okupuoti ne ūkiniais sumetimais, bet kariniais.

Karinės apygardos štabas stovi Rygos mieste. Visi svarbiausi viršininkai yra rusai, daugumas įsakymų iš Rygos eina taip pat jau rusiškai, visą sovjet. korpą, stovintį Latvijoj, sudaro tik rusai, o pradžios mokyklose jau nuo trečios klasės mokoma rusiškai. Veik pusė latvių komunistų partijos narių - taip pat rusai, ten taip pat nemaža įkurdinta rusų darbininkų, daugiausia demobilizuotų kareivių. Pabėgusieji mano, kad rusai su naujaisiais ateiviais

iš Rytų sudarys jau 40 proc. visų gyventojų. Latvių belikę tik apie 1.250.000 iš buvusių 2.100.000 gyventojų, bet ir tie patys smarkiai sovietinami. Kaimuose latvių skaičius sumažėjęs per pusę. Visur valdininkų skaičius 5 kartus didesnis nei nepriklausomais Latvijos laikais. Net ir jų žvejų kolchozui vadovauja 25 viršininkai, iš jų 5 politiniai vadovai, kitaip tarus, 11 žvejų prižiūri vienas biurokratas. Tačiau, nepaisant sunkių režimo sąlygų, komjaunimo skaičius neauga, nors rusifikacija ir daro savo. Pavyzdžiui, jau latvių tautiniai kostiumai ir motyvai maišomi su slavų motyvais. Panaikintos ne tik religinės Velykų ir Kalėdų šventės, bet šiemet taip pat panaikinta tradicinė Joninių šventė, kaip "buržuazinė". Žmonių pasipriešinimas neturi organizuotų formų, bet vyksta pasyviai. Ypač kritiškai nusiteikę sunkiosios pramonės darbininkai.

Iš gaunamų pranešimų latvių vadovybė pasidarė išvadą, kad didžiausios masinės deportacijos ten buvo baigtos 1949 metais, kada apie 30.000 valstiečių ir "buožių" buvo išvežti daugiausia į Irkucko, Tomsko ir Omsko sritis, kad vis dėlto sovietinis špionažas veikia sėkmingai ir veik visiškai likvidavo nelegalų pasipriešinimą, o sistemingais valymais miškuose sunaikino jau ir partizanų sąjūdžius. Suimtieji ar įtartieji turėję ryšių su partizanais buvo išsiųsti nuo 20 iki 25 metų į priverčiamųjų darbų stovyklas. Atvykusieji mini ir lietuvius partizanus - kaip jie, įsiveržę iš Lietuvos teritorijos, organizuoja sau maistą. 1951 metų pavasarį žmonės plačiai šnekėjo, kad rusai sugavę Lietuvos-Latvijos pasienį veikusių partizanų rajono vadą. Taip pat kalbama ir apie 1948 m. lapkričio 7 d. planuotą atentatą: buvo padėta po iškilmių tribūna pragaro mašina, bet ji sprogo viena diena per anksti. Dėl to buvo apkaltinti ir pasmerkti 27 asmenys. Ypač pasienį stovi tušti ištisi plotai. Net ir pajūry nė vienas gyventojas nedrįsta turėti jokio laivelio, kad nebūtų apkaltintas priešingu nusistatymu sovietiniam režimui. Gyventojų dažnai tikrinami pasai, ar jie yra tikrai pirmosios grupės.

Deportuoti į Sibirą ir tie, kurie "buvo vokiečių armijoj". Deportacijų neišvengė ir grįžusieji iš Vakarų. Iš Kuršo deportuoti visi, kurie ten karo metu buvo suplūdę iš kitur, tik nespėjo ar negalėjo per jūrą pasprukti į Švediją ar Vokietiją. Dar žiauresnis likimas ištiko ten tuos, kurie su vokiečių armija buvo apsupti Kuršo žiede ir paskiau turėjo bolševikams pasiduoti.

Latviai jokio žymesnio kontakto su rusais nepalaiko. Apie politiką nekalba viešai niekas, taip pat nieko nei apie kainas, o ypač nevalia jų peikti, nei apie tarptautinę padėtį. Tik retkarčiais, susitikę savitarpy geri pažįstami, ne vienas prisimena "senus gerus laikus". Latvijos gyventojuose reiškiamas įsitikinimas, jog ateity latviams, lietuviams ir estams reikės veikti išvien ir glaudžiai.

Amerikos Balsas girdimas, jo ypač naktį klausosi ne tik šiaip gyventojai, bet ir nemaža pačių komunistų. Amerikos Balsas girdimas ir Rygoj veikiančio fabriko VEF gaminamais aparatais. Transliacijos baltų kalbomis gyventojus veikia padrąsinamai ir rodo, kad laisvasis pasaulis pavergtų Pabaltijo valstybių neužmiršo. Tat kelia žmonių nuotaikas. Parvykusieji iš Lietuvos vokiečiai pabėgėliai ne vienas pasakojo, kad tiek Lietuvoje, tiek kitur gyventojai ypač daug tikisi iš JAV ir Vokietijos. - galvoja, kad tik ar bent daugiausia jos ir juos išlaisvins, o tuo pačiu išgelbės visą Europą nuo bolševikinio maro.

Latvių vadovybė iš visų gaunamų pranešimų pasidarė išvadą, kad tai, ką papasakojo pabėgę 5 latvių žvejai ir kas šiuo metu įvykdyta Latvijoj ir kitose Pabaltijo valstybėse, kaip kad pastebi "Die Neue Zeitung" dienrašty. B. Kalninš, faktiškai bus su laiku įvykdyta ir kitose bolševikų pavergtose Rytų Europos satelitinėse valstybėse. Būdingu dalyku laikomas faktas, kad visi pabėgusieji yra paprasti žvejai, plačiųjų masių atstovai, nors tiesiogiai ir nepersekioti, bet vis tiek apsisprendę bėgti, negalėdami toliau pakęsti bolševikinio režimo. Jie faktiškai tik patvirtino tai, plačiau pailiustruodami nebent Latvijos pavyzdžiais, ką anksčiau apie dabartinį gyvenimą Sovietų pavergtose tėvynėse buvo plačiai ir išsamiai pavaizdavę po panašių odisėjų pasiekę Vakarus ir mūsų trys žvejai.

"T.B." skelbia, kad pagal bolševikinę sistemą numatomas pertvarkyti Rygos miestas, kaip kad Lietuvoje pertvarkomas Vilnius. Statybą perplanuojant, rajone tarp Dauguvos ir gretimos Kirovo g-vės bus sutelkti svarbiausių bolševikinių įstaigų centrai, o Kiš ežere bolševikiniams komisarams maudytis įtaisytas spec. paplūdymis. Rygoje vėl statomas paminklas Petrui Didžiajam, latvių Vidžemės užkariautojui. Reuteris skelbia, kad sov. latvių lengv. pram. ministerę Zelma Chabe atleista iš pareigų iš pakeista rusu V. Dodomkinu,

ESTIJOJE STIPRINAMAS SOVIETINIMAS.

Stockholme leidžiamas anglų k. "Newsletter" Nr. 287/88 skelbia slapta gautą Vakaruose iš Estijos laišką, kuriame pavaizduojama dabartinė padėtis sov. Estijoje. Krašte bolševikinis teroras ir sovietinimas vis stiprinami, jaučiama maisto produktų ir būtiniausių reikmių stoka. Dar grieščiau nei pajūrio zona saugojamos estų salos, kurioserusai įtaisė visą eilę tvirtovių ir slaptų aerodromų. Dabar ten neleidžiama vykti net ir artimiesiems mirus. Rusai grūdami jau ir į kolchozus - žinoma, viršininkais ir vadovais. Dalis 1941 m. deportuotųjų buvo grįžę atgal, aiškindamiesi, kad tam tikslui buvo gavę spec. leidimus. Tačiau tuos 1945-47 grįžusius MVD-istai vėl surankiojo ir 1949 m. visus išvežė atgal. Išveztiesiems iš Estijos galima siųsti siuntinukų, tik tie ne visados juos gauna. Dabar deportacijos vykdomos jau kita forma - pasiunčiant kaip reikalingą specialistą dirbti kur nors į Rusijos gilumą. Tuo pretekstu jau nemaža estų žvejų buvo iš Estijos "perkelti" dirbti prie Didžiojo vandenyno krantų. Rusai norėjo jų vietoj išsiauginti naujų jūrininkų, bet nei rusai, nei mongolai, žemyno tautos, jūrininkų verslo nemėgsta, ypač tokiomis sunkiomis sąlygomis.

Panaikinus individualius ūkius (kolchozinimas Estijoje baigtas veik 100 pro.), negali pasireikšti ir partizaninis sąjūdis. A. Balso transliacijos girdimos, ir jų daug kas klausosi. Viskas, kas per ją pasakojama, greitai pasklinda po visą kraštą. Betgi pasitaiko tokių neatsargių klausytojų, kurie buvo susekti ir suimti. Sodžiuose žmonės kaikur jo klausytis eina į miškus. Kaip klausymas uždraustų siųstuvų, tokiu pat nusikaltimu laikomas ir svetimos spaudos skaitymas. Ligi 1949 m. po kraštą cirkuliavo estų laikraščiai, spausdinti Švedijoje, bet dabar jų daugiau nebematyti.

Gaunamos iš laisvojo pasaulio žinios, iš vienos pusės, pavergtuosius stiprina, bet iš kitos - ir slegia, nes jie mano, kad Vakarai kiek reikiant nesirūpina jų išlaisvinimu. Kiekvienas jaučia, kad jų laisvę atneš tik naujas karas, bet galvoja, kad Vakarai nenori rimtai su komunizmu kovoti. Tai kaip tik išnaudoja sovietų propaganda, skelbdama, kad Vakarai, įsitikinę, kokia Sov. Sąjunga yra galinga, patys jos bijosi. O tokios žinios ir prisideda prie žmonių kovingumo pakirtimo. Tie estai, kurie 1940 m. buvo pasidarę

komunistais ir vėliau buvo iš aukštų vietų, pašalinti, dingo kaip į žemę, ir niekas nežino, kur jie dabar. Pernai rudenį Šiaurinėj Estijoj milioninkai ir MGB-istai ieškojo parašiutininkų. Nors niekas jų nematė, vis tiek keli žmonės buvo suimti.

PAVERGTOJ TĖVYNĖJ .

- Lietuvoje komunistų valymai eina ir toliau. Atleista visa eilė kom. parcigūnų ir kolchozų pirmininkų. Tačiau, nepaisant to, "Pravda" vistiek toliau puola Lietuvos komunistų vadovybę už "apsileidimą". Būdinga, jog visa eilė specialistų gavo "patvarkymus". iš Lietuvos vykti į kitas, atsilikusias Rusijos sritis, Tačiau tų vietovių "Pravda" smulkiau nenurodo. Tai naujas deportacijos būdas, dėl kurio kraštą per radiją įspėjo A.B. Į jų vietą gabenami rusai, kurie veik visi yra girtuokliai, mušeikos ir tt. Paskiausiai visa eilė lietuvių ir kt. pabaltiečių vėl gavo "pasirašyti" sutartis dirbti 3 metus įvairiose Sov. Sąjungos vietose. Lietuviai su latviais ypač grūdami į darbus prie Baltosios jūros, į Kotlos apylinkes ir kt. Ten su jais elgiamasi kaip su tikrais deportuotaisiais. Geležinkelio statybai prie Baltosios jūros jau suvežti tų "savanorių" žymūs kiekiai.

- Ir latvių žvejų kuteriai, ypač Liepojoje 49 to dydžio, pagaminti ar gauti, kaip ir Klaipėdoj, iš Karaliaučiaus reparacijų sąskaita. Vienoj žvejų artelėj paprastai esti po 30 laivų. Atlyginimas prastas. Nuo spalio 1 d. iki balandžio 15 d. mokama 80 kap. už vieną kg žuvies, nuo balandžio 16 iki rugsėjo 30 d. - 60 ir 51 kap. už sortiruotas žuvis. Iš gautojo pelno 45 proc. eina artelei. Dabar bolševikai pajūryje vakarais akėčiomis apakėja laukus, kad būtų matyti, ar kas ėjo ir kur. Grįžusieji į Vakarus vokiečiai pasakoja, kad geriausiai savo teises galima apginti tik degtine, cigaretėmis ar pinigais. Žmonės darosi viskam apatiški. Tuoj po karo lietuviai žydams turėjo atiduoti batus ir kitą geresnį apavą.

- Tiek visoje Sov. Sąjungoje, tiek ir Lietuvoje smarkinama akcija prieš amerikiečius ir kitus "Vakarų imperialistus". Paskaitų skaityti ar pranešimų daryti, kad, esą, J.T. vartojančios Korėjoj bakteriolog. karo priemones, įtraukti prof. Mažylis, prof. V. Girdzijauskas ir kt. Toji akcija ypač stiprinama, skleidžiant netiesą, per "7 respublikinius, 4 sritinius, 87 rajoninius (nes tiek dabar Lietuvoje yra rajonų), 120 MTS polit. skyrių laikraščių ir 10 žur-

nalų", taip pat 3.600 mokyklų su 400,000 mokinių, iš kurių 170.000 skelbiama jau esant pijonierius ar komjaunuolius, 303 pastovius ir kilnojamuosius kino teatrus ir 220 - kaimuose, 340 radijo mazgus su įjungtais apie 60.000 radijo punktų, žodžiu, visą bolševikinę agitacinę aparatūrą. Tam tikslui turi tarnauti ir į lietuvių k. spec. išverstas M.V. Lavričenko "Maršalo planas" ir "Vakarų Europos žemės ūkio nuskurdimas". Tos temos, drauge su motyvu, kaip "bolševikų partija rūpinasi vaikais", turėjo būti pabrėžtos ir "Žvaigždutės" konkurse vaikams, kur buvo skirtos 3 premijos nuo 2.500 iki 6.000 rublių. Drauge giriamasi, kad "už nuopelnus didžiajame tėvynės kare apie 100.000 Lietuvos sūnų ir dukterų buvo apdovanoti TSRS ordinais ir medaliais"...

-Bolševikai reiškia nepaprastą džiaugsmą, kad galų gale buvo baigtas Dono-Volgos laivybos kanalas, kuris jau paleistas į apyvartą. Ko niekas neįstengė padaryti, tat atliko "didysis Stalinas". Tik nepasakyta, kiek prie jo statybos paklojo savo galvas mūsų tautiečių. Džiaugtis per jėgą turi dėl to ne tik mokslininkai, bet ir rašytojai, o toks V. Sirijos Gira jam pagyrų himnus gieda. Liepos 11 d. (Nr. 163/52) "Tiesa" įsidėjo iš "Pravdos" vedamąjį, o 2-me puslapyje didžiulį pasikalbėjimą su minimojo kanalo statybos viršininku I.S. Šiktorovu.

- Kaip svetimieji vis daugiau užplūsta Lietuvą, parodo kad ir "Tiesos" Nr. 162/52 (liepos 10 d.), kur Žuvinto ežero grožis vaizdais pailiustruojamas Ch. Levino. Anksčiau jokie Levinai ten kojos nekeldavo, o dabar net šios rūšies gamtos rezervatuose šeimininkauja žmonės, kurių pricš tai niekas ir niekad nematydavo. Pasirodo, kad iš esančių Lietuvoje 288 paukščių rūšių ten veisiasi 220, iš 30 rūšių žvėrių ten trūkstą tik elnių, lūšių ir danielių. Žuvų yra daugiau kaip 17 rūšių. Paimi kad ir tą pačią "Tiesą", kuri skelbiasi esanti "socialistinė turiniu, o tautinė savo forma" - ir jojo, be Levino, randi tokius "tautiečius": kolūkių reikalų tarybos prie TSRS vyriausybės atstovas A. Švecovas šaukia: "Griežtai saugoti visuomeninį kolūkinį turtą", teatro direkt. V. Gveiesijani skelbia apie Maskvos Stanislavskio vardo dr. teatro gastroles, M. Kelčevskis rašo laiškus iš Kuibyševo hidroelektrinės statybos etc. Seniau bent viešai visokio kacapai stengdavosi pasirašinėti lietuv. pavardėmis ar slaptavardžiais (a la Kalvis, Liepsnonis, Moskvynas), šiandien nebėra jau nei to.

- "Tiesa" Nr.160 (1952.7.8) skelbia, kad "7 etapų sumoje Maskva - Charkovas - Maskva" buvo laimėjęs "dviračių lyderis" (ir terminai!) Ruubelis. Tačiau jį įveikė, 139 km etapą baigęs per 4 val. 50 min. 11,6 sek., atvažiavęs 8 min. anksčiau, lietuvis K. Paršaitis, tuo būdu tapęs visos Sov. Sąjungos čempionu. Vilniuje per sportininkų šventę pasiekti 3 nauji Lietuvos rekordai: berniukų grupėje Sarinas 100 m nubėgo per 11,5 sek., o jaunuolių - Rusinovas 11,1 sek. 200 m nuotolį jaunuolių grupės dalyvė Stadalninkaitė nubėgo per 26,8 sek. Rutulio stūmime pasiekė rekordą viln. Markevičius (14,77 m), mergaičių - kaunietė Mikuckytė (9,55). Iš viso per 2 d. varžybas buvo pasiekti 9 sov. Lietuvos rekordai. "TB" žiniomis, sov. Lietuvos "absoliutaus čempiono vardą moterų grupėje iškovojo Kūno Kultūros Instituto stud. Laima Juzėnaitė".

- Lietuviams vilioti leidžiamas "Tėv. B." paskiausiai smarkiai išplūdo V. Sidzikauską ir visą eilę kt. veikėjų, taip pat D. Britanijos lietuvius, ypač "D.B.L-vio" redakcijoje dirbantį Br. Daunorą, prirašydamas apie juos būtų ir nebūtų dalykų. Tokie plūdimai nesiliauja.

K R O N I K A .

- Gautosiomis žiniomis, Vykd. Tarybos pirmininkas K. Žalkauskas š.m. rugpiūčio 13 d. ruošiasi išplaukti į Europą perimti savo pareigų.

- Tūbingene Dr. P. Karvelio būste įvyko Baltų Politinės Tarybos posėdis. Jame dalyvavo iš latvių min. R. Liepiņš, kuris vadovauja Latvių Išlaisvinimo Komiteto užsienio plitikai ir yra Latvių Raud. Kryžiaus pirmininkas, ir jų Centrinės Tarybos Vokietijoje pirmininkas adv. A. Šildė, iš estų - gen. štabo pulk. L. Jakobsonas, dabar Estų Laisvės Kovotojų S-gos pirmininkas, iš lietuvių - Dr.P. Karvelis ir prof. Z. Ivinskis.

Padarius tarptautinės politikos ir Pabaltijo valstybių apžvalgą, buvo aptarta visa eilė konkrečių klausimų, kaip tautinėmis baltų kalbomis radijo transliacijos, planai ir rezoliucijos ryšium su Europos Sąjūdžiu, informacinių knygų leidimas. Min. Liepiņš padarė išsamų pranešimą, ką papasakojo pabėgę 5 latvių žvejai. Taip pat buvo pasidalinta informacijomis apie Düsseldorfe įvykusį vad. "laisvųjų tautų kongresą". Paaiškėjo, kad tą kongresą organizavo ypač viena rusų organizacija, pritraukusi vieną kitą žmogų ir iš kitur.

ALp2779

Žymi dalis paskaitininkų visai atsisakė jame dalyvauti, ir kongresas neįvyko toks, koks kad buvo skelbtas. Baltų polit or-jos į jį nebuvo kviestos, ir iš viso baltų tautų vardas ten nebuvo minimas. Ten buvo kalbama tik apie pavergtą masę, neminint nei Lietuvių, nei latvių ir estų. Ir visa tai buvo daroma pavergtųjų tautų vardu.

- Lietuviai buvo tihkamai atstovaujami ir pasauliniame liuteronų-evangelikų suvažiavime Hanoveryje. Eisenoje į bažnyčią dalyvavo apie 1.200 atstovų ir ofic. svečių. Lietuvių Evangelikų Liuteronų Tremties Bažnyčios delegaciją sudarė senj. ev. kun. A. Kelleris, past. J. Urdzė, teisin. A. Gintautas ir Vyr. Bažn. Tarybos reikalų ved. Fr. Šlenteris. Eisenoje nešamuose užrašuose buvo atžymėtas ir Lietuvos vardas. Lietuvių atstovai dalyvavo iškilmių akte, operoje drauge su kt. 24 kraštų 52 liuter. bažnyčių atstovais. Ypatingo dėmesio susilaukė atstovai iš Lenkijos ir Vengrijos. Suvažiavimo sekti buvo pasiųsti per 200 spaudos ir radijo tarnybų atstovų. Be oficialių posėdžių, pats darbas vyko 6 sekcijose; jaunimo suvažiavime buvo per 2.000 dalyvių. Lietuvių atstovai aptarė evangel. lietuvių dvasinius reikalus su JAV, Kanados ir Australijos Ev. bažnyčių vadais. Pabaltijo atstovai įteikė suvažiavimui memorandumą pabėgėlių reikalais. Suvažiavimas priėmė rezoliuciją, kad pabėgėliais būtų rūpinamasi ir toliau, kol jie galės grįžti į savo išlaisvintas tėviškes. Suvažiavimas baigtas evag. jaunimo pamaldomis, kuriose dalyvavo apie 25.000 jaunimo, ir masiniu susirinikimu, kur suplūdo apie 50.000 žmonių.

- Rumunų žurnalas "Orizonturi" įsidėjo vokiečių k. VT nario M. Brako parašytą referatą, kurį jis skaitė per ruošiamas prie Pietų Vokietijos radiofono Stuttgarte pavergtų tautų atstovų diskusijas. Referatas pavadintas: "Ar Rytų ir Pietryčių Europoje yra galima antvalstybinė organizacija?" Jame į šį klausimą duodamas teigiamas atsakymas.

Paskiausiai laisvojo Vakarų pasaulio spaudoje vėl pasirodė visa eilė straipsnių, kur minima Lietuva ir lietuviai. "N.Y.Times" įsidėjo Rytų Europos ir kinų kilmės amerikiečių, tarp jų ALTo sekr. pasirašytą protesto pareiškimą, kodėl respublikonai neįtraukė į savo programą ratifikuoti genocido konvenciją, nors joje Lietuva buvo paminėta istorijoje pirmą kartą, šveicarų popul. dienraštis " La Liberté" - F. Honti vedamąjį "Baltų tautų tragedija", vokiečių "Neu-Grevensbracher Zeitung" ir "Osnabrücker Tageblatt" ilgokus pranešimus apie "Lietuvių valstybę prie Diepholzo" ir Vas.Ĩ6d.gimnaziją

92:364352

1941 m. birželio 23 dienos sukilimo teisinio rezultato, nepripažinti. 3) Tenka apgailestauti faktą, kad šio pareiškimo pradžioje minėtieji dviejų, nūnai pasitraukusių iš VLIKo, grupių atstovai panaudojo Laik. Lietuvos Vyriausybės vardą ir jos padėtį savo partinėms sąskaitoms suvesti su kitomis partijomis bei grupėmis ir kad lyg pamiršdami, jog žymią dalį atsakomybės už buvusias VLIKe negeroves turi prisiimti sau ir savo atstovaujamoms organizacijoms, leido sau savo pareiškimą, kiek jis paliečia Laik. Lietuvos Vyriausybę ir jo santykius su VLIKu, paskelbti viešai spaudoje."

-Čikagos lietuvių katalikų organizacijų ir visuomenės atstovų susirinkimas, įvykęs Čikagoje VIII/17, priėmė rezoliuciją, kad VLIKas ir ateityje turi pasilikti vadovaujančiu organu Lietuvos laisvinimo darbe, o likusios katalikų grupės VLIKe prašomos rasti galimybę atstatyti bendradarbiavimą ir vienybę su išėjusiomis iš VLIKo grupėmis.

- Jaunesniųjų ateitininkų suvažiavimas, įvykęs Narušių ūkyje, prie Hamiltono, VIII/2 prisiuntė VLIKui savo sveikinimą ir didžiausios pagarbos ir prielankumo užtikrinimą, po kuriuo pasirašė to suvažiavimo prezidiumas: J. Verlickaitė ir R. Vaštokas.

- Lietuvių Vienybės Sąjūdžio Centro Valdybos Tremtyje vardu pp. Kuncaitis ir Andrius atsiuntė VLIKo pirmininkui M. Krupavičiui savo VIII/15 raštą, kuriuo pareiškiama, kad p. L. Prapuolenio pasirašytas LVS vardu iš VLIKo išstojimo VIII/3 raštas liečia tik patį jo autorių asmeniškai, bet ne LVS kaip grupę, nes tasai pareiškimas padarytas be LVS Centro Valdybos pritarimo, ir kad p. L. Prapuolenis LVS-džiui VLIKe daugiau nebeatstovauja.

- LDŠ min. St. Lozoraitis ir VLIKo Pirmininkas sutarė susitikti VLIKo būstinėje IX/22, kur aptars aktualiuosius Lietuvos laisvinimo darbus bei būdus jiems įgyvendinti, siekiant suderinti veiklą tarp Liet. Diplomatų ir VLIKo.

- Š.m. rugsėjo 13-14 d. Londone, Lietuvių Namuose, įvyksta Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkų suvažiavimas, kuriame, be kitų, kviečiami su pranešimais min. B.K. Balutis, VLIKas, Liet. Diplomatijos šefas.

- VT pirmininkas K. Žalkauskas, prieš išvykdamas į Europą, buvo nuvykęs į Vašingtoną ir aktualiaisiais klausimais turėjo pasitarimą su min. P. Žadeikiu. Pasitarimai praėjo labai sklandžiai.

- Nepaisydami atostogų, Baltijos valstybių diplomatai Paryžiuje nuolat posėdžiauja. Rugpiūčio 5, 12 ir 19 d. Lietuvos, Latvijos ir

ALp(LKA)5302
1952, Nr.16

Estijos diplomatai turėjo posėdžius, kurių metu pasidalino informacijomis ir aptarė, kaip geriau jiems būtų imanoma ginti Baltijos valstybių reikalus Prancūzijoje. Iš Lietuvos pusės dalyvavo Dr. S. Bačkis, e. Lietuvos atstovo p., ir prof. J. Baltrušaitis, iš Latvijos - įgal. min. Grosvaldas ir pasiuntinybės patarėjas K. Beronds, iš Estijos - įgal. min. K.R. Pusta, kuris vasaros metu atvyko Paryžiun iš JAV.

ŠVEICARAI APIE PABALTIJO TRAGEDIJĄ

Šveicarų populiarus dienr. "La Liberté" įsidėjo Nr. 162/52 puikų lietuviams jau pažįstamo Fr. Honti vedamąjį, pavadintą "Baltų tragedija", kuriame duoda išsamią apžvalgą, kas dabar darosi pavergtoje mūsų tėvynėje ir kt. Pabaltijo kraštuose. Pažymima, kad iš visų Rytų Europos kraštų nuo 2-jo karo ir ypač Sovietų okupacijos daugiausia nukentėjo baltai ir lenkai. Lenkai 1933-46 m. yra netekę 6 mil. žmonių, o baltai ligi šiol - pusantro milijono.

Baltų kraštai dar ligi šiol yra beveik aklinai atkirsti nuo laisvojo pasaulio. Kyla baimė, ar ir su baltais Sovietai nepadarys taip, kaip kad padarė su Krymo totoriais ir Kaukazo čečenais bei ingušais, kurie buvo visai nušluoti nuo žemės paviršiaus. Jei Kremliaus ligšiolinė politika nebus sustabdyta, tai ir šių tautų neliks nieko kito, kaip skurdūs likučiai, išsklaidyti po beribius Rusijos plotus. Užuot besigynus nuo nepagrįstų bolševikų puolimų, dienraštis siūlo Vakarams keisti ligšiolinę savo taktiką ir patiems pradėti juos pulti. Tam dirva esanti labai dėkinga: reikia genocido bylą iškelti J. Tautų tribūnoje, juo labiau, kad Sov. Sąjunga yra jos narys, o puikiausių įrodomųjų duomenų duoda kad ir dabartiniai įvykiai Pabaltijo kraštuose. Tiesa, pažymi dienraštis, laisvojo pasaulio didžioji dalis nėra pripažinusi Pabaltijo kraštų inkorporavimo į Sov. Sąjungą nei de jure nei de facto, ir jie-juridine prasme - Vakarams tebeegzistuoja ir toliau, tačiau dar svarbiau už tų juridinių teisių išsaugojimą yra padaryti visa, kas tik yra imanoma, kad lietuviai, latviai ir estai nebūtų visiškai išnaikinti. "Neue Zürcher Nachrichten" Nr. 191/52 įsidėjo "Pranešimą apie Lietuvoj siaučiantį siaubą" ir Lietuvos tikinčiųjų laiško Šv. Tėvui žodžiais įspėja visą laisvąjį pasaulį apie jam gresianti bolševizmo pavojų. "Die Tat" Nr. 225/52 pabrėžia, kad priverč. darbo vergų sistema plačiausiu mastu iš visur yra pritaikyta Lietuvoj, Latvijoj ir Estijoj: pusantro mil. jų gyventojų, arba 25 proc. tų tautų, išsiųsti į lėtą mirtį ir sunaikinimą.-

52.364352